

DIREKTIVA O AUDIOVIZUALNIM MEDIJSKIM USLUGAMA U PRAKSI EUROPSKOG SUDA

Mr. sc. Žana Pedić
Ministarstvo financija
Zagreb

UDK:347.836:339.923(4-67EU)
Ur.: 31. kolovoza 2011.
Pr.: 10. studenoga 2011.
Stručni rad

Sažetak

U radu se definiraju audiovizualne medijske usluge, navodi povijesni razvoj zakonodavstva EU-a i analizira važeći pravni okvir Europske unije vezan uz audiovizualne medijske usluge s posebnim naglaskom na Direktivu o audiovizualnim medijskim uslugama i Direktivu „Televizija bez granica“. Također, analiziraju se temeljna načela vezana uz audiovizualne medijske usluge poput načela zemlje podrijetla i slobode primanja usluga, pravila vezana uz oglašavanje, prikriveno oglašavanje i sponzorstvo, analizira se pojam europskoga djela, načela i pravila vezana uz zaštitu maloljetnika, zabranu poticanja i širenja mržnje i diskriminacije te pravila vezana uz pristup uslugama osobama s invaliditetom. Isto tako, rad daje prikaz predmeta relevantne prakse Europskog suda vezane uz audiovizualne medijske usluge.

Ključne riječi: *audiovizualne medijske usluge, načelo zemlje podrijetla, oglašavanje, prikriveno oglašavanje, europsko djelo, praksa Europskog suda.*

I. UVOD

Povijest i početci spominjanja audiovizualnih¹ medijskih usluga u pravu EU sežu u 1973. godinu, kada je Europski sud² po prvi put potvrdio status ovim uslugama u smislu unutar članka 56. Ugovora o funkcioniranju Europske unije -

1 Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama, u točki 22. preambule navodi da se pojam „audiovizualno“ odnosi na pomične slike sa ili bez zvuka, što obuhvaća nijeme filmove, ali ne i radijske usluge ili usluge prijenosa zvuka.

2 Europski sud u Luksemburgu najviše je sudsko tijelo Europske zajednice i Europske unije čija je nadležnost definirana člankom 220. UEZ prema kojemu je zadaća Europskog suda osigurati poštivanje prava u interpretaciji i primjeni Ugovora. (Prema Rodin, S., Čapeta, T., Goldner Lang, I. Izbor presuda Europskog suda, Novi informator, Zagreb, 2009.)

UFEU (bivši članak 49. Ugovora o EZ) i to presudom u predmetu *Italian State v. Giuseppe Sacchi* (predmet C -155/73).³

Pravnu podlogu za djelovanje Europske unije u audiovizualnoj politici daje članak 167. Glave XII. UFEU-a (bivši članak 151. Ugovora o EZ-u), u kojemu se navodi da će Europska unija poticati suradnju između država članica i po potrebi podupirati i dopunjavati njihovo djelovanje u području umjetničkog i književnog stvaralaštva, uključujući i ono u audiovizualnom sektoru. Osim toga, uz Ugovor iz Amsterdama potpisan je i Protokol o sustavu javne radiodifuzije u državama članicama koji je potvrdio značaj javne radiodifuzije čime se utječe na funkcioniranje demokratskog društva, ispunjavanje socijalnih i kulturnih potreba građana te na medijski pluralizam.⁴

Donošenje odluka u EU u području audiovizualnih usluga vrši se u procesu suodlučivanja Vijeća EU-a i Europskog parlamenta uz savjetodavnu ulogu Odbora regija, pri čemu se odluke u Vijeću donose jednoglasno i isključuju usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.⁵

Povijesni razvoj sekundarnog zakonodavstva EU-a u području audiovizualne politike započeo je 1989. godine, donošenjem Direktive „Televizija bez granica“⁶ i Konvencije Vijeća Europe o prekograničnoj televiziji čiji je tekst gotovo identičan. Zbog ubrzanog razvoja tehnologija i novih vrsta proizvoda i usluga u audiovizualnom sektoru ova je Direktiva izmijenjena i dopunjena 1997. godine. Direktiva „Televizija bez granica“ dala je minimum standarda za harmonizaciju dok su države mogle primjenjivati i stroža pravila. Neka od područja kojima se bavila su promicanje europskoga djela, oglašavanje, zaštita maloljetnika i sl. Jedno od najznačajnijih načela koje je uspostavila ova Direktiva, načelo zemlje podrijetla, koje podrazumijeva da je država podrijetla dužna osigurati da sve audiovizualne medijske usluge koje potječu iz te jurisdikcije zadovoljavaju kriterije i pravila iz Direktive, a druge države (eventualne primateljice takvih usluga) nemaju pravo sekundarne kontrole osim u iznimno navedenim slučajevima. Ovime se nastojala izbjeći mogućnost da jedna usluga bude provjeravana i do 27 puta, odnosno u svakoj državi članici u kojoj bi se eventualno emitirala te se ograničavanjem kontrole na državu podrijetla, nastojalo doprinijeti slobodi i većoj efikasnosti kretanja usluga na unutarnjem tržištu EU-a jer Direktiva „Televizija bez granica“ slijedi načela slobode pružanja usluga i poslovnog nastana, a članak 2. Direktive eksplicitno jamči ove slobode.⁷ Uz to što je doprinio slobodi pružanja usluga, ovakav pristup

3 Slučaj opisan u dijelu III.

4 EnterEurope - Vodič kroz informacije o Europskoj uniji, Audiovizualna politika, <http://www.entereurope.hr> (28. kolovoza 2011.).

5 EnterEurope, Audiovizualna politika EU <http://www.entereurope.hr/page.aspx?PageID=78>, (27. kolovoza 2011.).

6 Directive 89/552/EEC of the European Parliament and of the Council of 3 October 1989 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services, Official Journal of the European Union, L 95/1.

7 Burri-Nenova, M ; *Cultural Diversity and the EC Audiovisual Media Services Directive: Beyond the Handsome Rhetoric*, University of Bern Law School, 2009, str. 1-27.

imao je i svoju lošu stranu jer su sve druge dimenzije audiovizualnih usluga, osim ekonomske, bile zanemarene.

Zbog daljnjeg ubrzanog tehničkotehnološkog napretka i nastanka velikog broja novih i do tada nepoznatih audiovizualnih usluga, pojavila se potreba za novom cjelovitom regulacijom te je 2007. godine donesena Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMS Direktiva), koja je zamijenila Direktivu „Televizija bez granica“ i o kojoj će biti riječi u ovom radu.

II. DIREKTIVA O AUDIOVIZUALNIM MEDIJSKIM USLUGAMA

Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o audiovizualnim medijskim uslugama (AVMS Direktiva) predstavlja recentni doprinos regulaciji ovih usluga na tržištu Europske unije. Direktiva je usvojena 29. studenog 2007. godine, s rokom implementacije do kraja 2009. godine, dok je konzultacijski postupak za njeno donošenje započeo još 2003. godine.

Kao što je navedeno ranije, razlog za donošenje nove AVMS Direktive bila je nužnost da se u području audiovizualnih usluga odgovori na zahtjeve digitalne ere te da se reguliraju usluge koje prethodno nisu postojale, a koje su posljedica tehničkotehnološkog napretka u novije vrijeme. Zato se doseg nove Direktive proteže izvan okvira tradicionalnih načina emitiranja programa⁸ i tradicionalnih medijskih usluga. Ovakvo proširenje djelokruga na sve audiovizualne medijske usluge te manje zahtjevna pravila vezana uz oglašavanje, najznačajnije su promjene koje je donijela AVMS Direktiva.

Proširenje djelokruga na sve audiovizualne medijske usluge podrazumijeva da se Direktiva odnosi na linearne⁹, tj. tradicionalne medijske usluge (koje se emitiraju na temelju utvrđenog plana i programa i koje su definirane u članku 1(e)) te nelinearne medijske usluge¹⁰ (usluge „na zahtjev“, definirane u članku 1(g) Direktive).

Isto tako bitna je promjena i da AVMS Direktiva promatra audiovizualne usluge iz jednog novog kuta te im osim nesporne ekonomske dimenzije koja im je dana prethodnom Direktivom „Televizija bez granica“, daje i značajnu ulogu u razvoju demokracije, slobodi informiranja, medijskom pluralizmu, edukaciji, kulturološkom razvoju, zaštiti maloljetnika i sl.

8 Eccles, Richard, *The Audiovisual Media Services Directive*, Bird & Bird, UK, 2008., str. 1-24.

9 Linearne audiovizualne medijske usluge osigurava pružatelj medijskih usluga za istodobno gledanje programa na osnovi rasporeda programa. Drugim riječima, linearne audiovizualne usluge predstavljaju klasičan televizijski ili radio program.

10 Nelinearno emitiranje ili emitiranje na zahtjev predstavlja usluge koje pružatelj medijskih usluga pruža na individualni zahtjev korisnika na osnovi kataloga programa koji odabire pružatelj medijskih usluga. Vrijeme emitiranja određuje korisnik usluge.

Članak 1(a) Direktive koji daje definiciju audiovizualnih medijskih usluga govori o šest elemenata koji karakteriziraju ovu vrstu usluga:¹¹

- definiranost člancima 49. i 50. Ugovora o EZ-u,
- odgovornost za emitiranje snosi pružatelj usluga,
- glavna svrha je emitiranje programa koji se sastoji od pokretnih slika i može biti sa ili bez zvuka ,
- cilj je ovih usluga informirati, zabaviti ili educirati,
- namijenjene su široj javnosti te
- pružaju se putem mreže elektroničke komunikacije.

Iz navedenoga je vidljivo da su preduvjeti, da bi određena usluga uopće bila u dosegu AVMS Direktive, namijenjenost širokom krugu korisnika, odnosno znatnom dijelu opće javnosti te ekonomska narav usluga. Stoga su iz kruga usluga na koje se direktiva odnosi isključene one usluge koje su primarno neekonomske naravi, primjerice privatne internetske stranice i usluge koje generiraju privatni korisnici za potrebe korištenja i razmjene informacija internetom (e-mailovi ograničenom broju primatelja, blogovi i sl.), kao i neke druge vrste sadržaja poput igara na sreću, elektroničkih verzija novina i časopisa te usluga koje su isključivo vezane za audio sadržaj.

AVMS Direktiva je, kao i prethodna Direktiva „Televizija bez granica“, odredila minimum zahtjeva za harmonizaciju dok države članice mogu usvojiti i primjenjivati i stroža pravila.

S obzirom na postojanje različitog stupnja kontrole i mogućnosti izbora kod nelinearnih u odnosu na linearne usluge, Direktiva je odredila dvije razine pravila. Tako se na usluge „na zahtjev“ primjenjuje niža razina regulacije, odnosno osnovni paket pravila zbog toga što korisnik ima veću mogućnost nadzora nad izborom sadržaja i vremenom emitiranja, dok su pravila za linearne usluge stroža i detaljnija.

Osnovna pravila koja se primjenjuju na sve usluge obuhvaćaju načelo zemlje podrijetla i slobodu primanja usluga, suradnju nacionalnih regulatornih tijela, kvalitativna pravila vezana za oglašavanje, sponzorstvo i prikriveno oglašavanje, kvote vezane uz europsko djelo, identifikaciju pružatelja usluga, dio pravila vezan uz zaštitu maloljetnika, zaštitu od poticanja na mržnju te dostupnost usluga osobama s invaliditetom. Dodatna pravila za linearne televizijske usluge su: kvantitativna pravila vezana uz oglašavanje, ekskluzivna prava, pravo reprodukcije te stroža pravila o zaštiti maloljetnika i zaštita kulturoloških raznolikosti. Najvažniji pojmovi i pravila iz Direktive objašnjeni su u nastavku.

11 Audiovizualne usluge definirane su kao; 1.(a) usluge sukladno članku 49. i 50. Osnivačkog ugovora koje su u nadležnosti pružatelja usluga i čija je primarna svrha emitiranje programa radi informiranja, zabave ili educiranja šire javnosti elektroničkom komunikacijskom mrežom u smislu članka 2(a) Direktive 2002/21/EC. Takve audiovizualne medijske usluge su ili televizijsko emitiranje ili emitiranje na zahtjev te audiovizualna komercijalna komunikacija.

1. Načelo zemlje podrijetla i sloboda primanja usluga

Načelo zemlje podrijetla iz Direktive „Televizija bez granica“, zadržan je i u AVMS direktivi (članak 2.) kao esencijalni kriterij za uspostavu jedinstvenog tržišta koji se primjenjuje na sve audiovizualne usluge kako bi se osigurala pravna sigurnost pružatelja usluga.¹² Načelo zemlje podrijetla u Direktivi „Televizija bez granica“, bio je međutim nedovoljno jasan i precizan (što je pokazao i predmet *Commission v. United Kingdom*, C-222/94, opisan u dijelu III.). AVMS Direktiva definira načelo zemlje podrijetla na način da samo jedna država članica (zemlja podrijetla usluge) ima sudsku nadležnost nad pojedinačnim pružateljem audiovizualnih medijskih usluga. Zemlja podrijetla mora kontrolirati uslugu u smislu usklađenosti s pravilima iz Direktive (članak 2.) dok, zemlja primateljica usluge, ne može vršiti sekundarnu kontrolu osim u iznimnim slučajevima. Ovo načelo podrazumijeva da pružatelj usluga, čiji je poslovni nastan u jednoj državi članici mora poslovati u skladu s pravilima upravo te države članice čak i kada su primatelji njegovih usluga u drugoj zemlji članici.¹³ Osim što ovo načelo omogućuje brži protok usluga i doprinosi razvoju zajedničkoga tržišta EU-a, on potencijalno stvara i mogućnost zloraba poslovnog nastana na način da određeni pružatelji medijskih usluga mogu migrirati u jurisdikcije čija su pravila manje zahtjevnja.¹⁴ Ipak, Direktiva predviđa mehanizme kontrole u takvim slučajevima čime je olakšan posao Europskog suda.

Načelo zemlje podrijetla nije uvijek bio dobro prihvaćen te ga je 2005. godine, čak 13 zemalja članica osporavalo, Međutim, unatoč tomu, nova ga je Direktiva potvrdila i izrijekom navela u preambuli: „temeljno načelo Direktive 89/552/EEC, naime, načelo zemlje podrijetla i zajedničkih minimalnih standarda potvrdili su svoju vrijednost i kao takvi trebaju biti zadržani“.¹⁵

Također, države primateljice audiovizualnih usluga nisu, zbog postojanja načela zemlje podrijetla potpuno nemoćne pred eventualnim nepoštivanjem svojih pravila. One mogu ograničiti ili čak zabraniti emitiranje programskih sadržaja kojima se krše njihova nacionalna pravila, ali samo ukoliko se ujedno radi i o kršenju pravila iz Direktive te ukoliko je do povrede došlo najmanje dva puta u prethodnih 12 mjeseci. U slučaju kada je programski sadržaj temeljen na rasnoj, seksualnoj, vjerskoj ili nacionalnoj netrpeljivosti ili se radi o povredi prava maloljetnika, država primateljica usluga također može ograničiti ili zabraniti emitiranje.

12 Directive 2007/65/EC of the European Parliament and of the Council of 11 December 2007 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting services, Official Journal of the European Union, L 332/27.

13 Valcke, Peggy, *The new AVMS Directive*, IES Spring Lecture Series Rethinking European Media and Communications Policies, ICRI K.U. Leuven-IBBT, 2008, str. 127-164.

14 Le Goueff, S. : *The Proposed Audiovisual Media Services Directive: challenges to the country of origin principle*, Avocat à la Cour, Luxembourg / Lawyer, Luxembourg, 2007, str. 1-11.

15 Directive 2007/65/EC of the European Parliament and of the Council of 11 December 2007 amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting services, Official Journal of the European Union, L 332/27.

2. Kvalitativna i kvantitativna pravila vezana uz oglašavanje, prikriveno oglašavanje i sponzorstvo

AVMS direktiva detaljno definira pravila vezana uz oglašavanje.¹⁶ Novina koju je Direktiva donijela jest ublažavanje kvantitativnih ograničenja. Direktiva liberalizira i modernizira postojeća pravila te donosi tehnička pravila koja predstavljaju minimum zahtjeva koje države članice EU-a moraju ispunjavati. Direktiva poziva pružatelje medijskih usluga da razviju kodekse ponašanja prema djeci kako bi se zabranili sadržaji koji štetno utječu na taj dio populacije. U pogledu tehničkih pravila vezanih uz razmak između dva bloka reklama, nova je Direktiva povoljnija za poduzetnike (razmak između dva bloka reklama smanjen je sa 45 na 30 minuta). Ukinuto je i ograničenje od tri sata reklama na dan dok je ograničenje od 12 min po satu ostalo na snazi. Zahtjevi u pogledu oglašavanja koji se odnose na sve usluge navedeni su u člancima 9., 10. i 11. Direktive, a države članice mogu uvesti i stroža pravila ukoliko to smatraju potrebnim.

U članku 9. navedeno je da se oglašavanje mora moći prepoznati kao takvo i ne smije se služiti subliminalnim tehnikama ili predrasudama, ne smije promicati diskriminaciju bilo koje vrste ili ohrabrivati predrasude.

Isto tako, oglašavanje duhanskih proizvoda i lijekova koji se izdaju na recept je zabranjeno, a oglašavanje alkoholnih pića ne smije biti namijenjeno maloljetnicima ili ih ohrabrivati na konzumaciju.

Sukladno točki 102. preambule, svaka fizička ili pravna osoba čije pravo bude povrijeđeno emitiranjem neprikladnih (diskriminirajućih i sl.) sadržaja, ima pravo prigovora ili drugog ekvivalentnog pravnog lijeka.

Dok je Direktiva „Televizija bez granica“ zabranjivala **prikriveno oglašavanje** („product placement“), odnosno pojavljivanje robe, usluga, imena, zaštitnog znaka proizvođača robe ili pružatelja usluga u programima i propisivala da oglašavanje mora biti strogo odijeljeno od sadržaja programa, AVMS Direktiva dopušta prikriveno oglašavanje, ali pod strogo određenim uvjetima i u određenom tipu emisija (definicija prikrivenog oglašavanja dana je u članku 1.a.(ii): (j) i (m)).¹⁷

16 AVMS Direktiva definira „audiovizualnu komercijalnu komunikaciju“ u članku 1(1)(h) kao slike sa ili bez zvuka koje su oblikovane za izravno ili neizravno promicanje roba, usluga ili imidža fizičke ili pravne osobe koja se bavi gospodarskom aktivnošću. Takve slike prate ili su uključene u program u zamjenu za plaćanje ili sličnu naknadu ili radi samopromidžbe. Oblici audiovizualne komercijalne komunikacije uključuju, između ostalog, televizijsko oglašavanje, sponzorstvo, teletrgovinu i plasman proizvoda.

17 'Prikrivena audiovizualna komercijalna komunikacija' označava predstavljanje riječima ili slikom robe, usluga, imena, zaštitnog znaka ili djelatnosti proizvođača robe ili pružatelja usluga u programima, kada je namjera pružatelja medijske usluge koristiti takvo predstavljanje kao oglašavanje što može zavarati javnost u pogledu njegovog karaktera. Takvo se predstavljanje smatra namjernim, posebno ako je izvršeno u zamjenu za plaćanje ili sličnu naknadu. „Plasman proizvoda“ podrazumijeva bilo koji oblik audiovizualne komunikacije koji se sastoji od uključivanja proizvoda u program ili upućivanja na proizvod, uslugu ili trgovačku marku u zamjenu za novčanu ili drugu naknadu.

Prikriveno oglašavanje i dalje je zabranjeno u informativnom, dječjem, dokumentarnom i savjetodavnom programu te se njime ne smiju reklamirati duhanski proizvodi, lijekovi koji se izdaju na recept i alkohol (u emisijama namijenjenim maloljetnim osobama), a dopušteno je u filmovima, serijama, sportskom i zabavnom programu. Gledatelji međutim moraju biti obaviješteni o tomu da emisija sadrži prikriveno oglašavanje na početku i kraju emisije te nakon bloka reklama. Ovakvo oglašavanje može biti plaćeno u novcu ili sličnoj naknadi (rekviziti, nagrade).

Obveze i pravila vezana uz prikriveno oglašavanje, ne primjenjuju se na program koji europske televizijske kuće nisu same proizvele nego su ga uvezle iz drugih zemalja u kojima ne postoji ovakva obveza. U potonjem slučaju, radi zaštite svojih gledatelja, zemlje članice EU-a imaju pravo zabraniti prikriveno oglašavanje, tj. primijeniti strože mjere od onih u Direktivi.¹⁸

Dok se kod prikrivenog oglašavanja, proizvodi, usluge, logo i sl. pojavljuju u sklopu programa, **sponzorstvo** (definirano u članku 1.a.(ii) (k))¹⁹ i **teletrgovina** (definirana člankom 1.a. (ii) (l))²⁰ plaćeni su vidovi promidžbe koji nisu ugrađeni u sadržaj programa. Sukladno članku 10. Direktive, sponzori ne smiju utjecati na sadržaj programa tako da ugroze odgovornost i neovisnost pružatelja usluga. Sponzorirani programi ne smiju izravno poticati na kupnju ili iznajmljivanje proizvoda i usluga, moraju biti identificirani kao takvi. Duhanski proizvodi i lijekovi koji se izdaju na recept ne smiju se pojavljivati u sponzoriranim programima. Sponzorstvo i prikriveno oglašavanje ne smiju utjecati na odgovornost i uredničku neovisnost pružatelja usluga.

3. Europsko djelo

Europska unija zadržala je i u novoj AVMS direktivi kvote koje obvezuju televizijske kuće da, kada god je to moguće, emitiraju europski program (ovo pravilo ne odnosi se na informativni, sportski i zabavni program te oglašavanje).

U smislu AVMS Direktive, članak 1.n, (1) Europska djela su: (i) djela koja potječu iz država članica Europske unije, (ii) djela koja potječu iz europskih država koje su članice Europske konvencije o prekograničnoj televiziji te ispunjavaju uvjete propisane stavkom 3. ovoga članka, (iii) djela koja su proizvedena u koprodukciji u okviru sporazuma koji se odnose na audiovizualni sektor i koji su sklopljeni između Europske unije i trećih zemalja te koja ispunjavaju uvjete definirane u svakom od tih sporazuma. (2) Odredbe stavka 1. podstavka 2. i 3. ovoga članka odnose se samo

18 EnterEurope - Vodič kroz informacije o Europskoj uniji: EU u fokusu, Usvojena nova direktiva o audiovizualnim uslugama, <http://www.entereurope.hr> (01. rujna 2011.)

19 'Sponzorstvo' označava svaki doprinos javnog ili privatnog trgovačkog društva ili fizičke osobe koja nije uključena u pružanje audiovizualnih medijskih usluga ili produkciju audiovizualnih djela, financiranju audiovizualnih medijskih usluga ili programa radi promicanja svog imena, zaštitnog znaka, imidža, svoje djelatnosti ili proizvoda.

20 'Teletrgovina' podrazumijeva izravne ponude koje se u zamjenu za plaćanje emitiraju javnosti radi nabave roba ili usluga, uključujući nepokretnu imovinu, prava i obveze.

na države u kojima audiovizualna djela koja potječu iz država članica Europske unije nisu predmetom diskriminacijskih mjera. 3) Djela iz stavka 1. podstavka 1. i 2. ovoga članka su ona koja su ostvarili pretežito autori i radnici s prebivalištem u državi ili državama iz stavka 1. podstavka 1. i 2. ovoga članka ako udovoljavaju jednom od sljedećih uvjeta: ako su proizvođači tih djela osnovani u jednoj ili više navedenih država, ili ako je pojedino djelo nastalo pod stvarnim nadzorom jednoga ili više proizvođača koji su osnovani u jednoj ili više navedenih država, ili ako je doprinos koproducenta iz navedenih država prevladavajući u odnosu na ukupne troškove koprodukcije, a koprodukciju ne nadzire jedan ili više proizvođača osnovanih izvan navedenih država.

Djela koja se ne smatraju europskim djelima u smislu stavka 1. ovoga članka, a nastala su u okviru bilateralnih koprodukcijskih ugovora sklopljenih između država članica Europske unije i trećih država, smatrat će se europskim djelima ako većinski dio ukupnih troškova proizvodnje snose koproducenti iz Europske unije, a proizvodnju ne nadzire jedan ili više proizvođača osnovanih izvan područja država članica Europske unije.

Države članice moraju osigurati promicanje europskoga djela i to ne samo pružatelja linearnih, nego i nelinearnih usluga („na zahtjev“). Europska djela moraju činiti većinu objavljenog programa na godišnjoj razini, a minimalan udio europskih djela na godišnjoj razini mora iznositi najmanje 10% vremena emitiranja programa. Prilikom računanja vremena emitiranja, ne ubraja se vrijeme namijenjeno vijestima, sportskim događanjima, igrama, oglašavanju, teletekstu i teletrgovini.

4. Zaštita maloljetnika, zabrana poticanja i širenja mržnje ili diskriminacije, pristup uslugama osobama s invaliditetom

Zaštita maloljetnika regulirana je člancima 27. i 12. Direktive. Zabrana poticanja i širenja mržnje ili diskriminaciju na temelju rase, etničke pripadnosti, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla i drugih obilježja regulirana je člankom 6., a pristup uslugama osoba s invaliditetom člankom 7.

Mjere je potrebno pažljivo uskladiti s temeljnim pravom na slobodu izražavanja, a u slučaju zaštite maloljetnika veliku ulogu igra sustav filtriranja i označavanja. Pružatelji medijskih usluga moraju poštivati odredbe Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP od 22. prosinca 2003. o borbi protiv spolnog iskorištavanja djece i dječje pornografije.²¹

Mjere za zaštitu maloljetnika kod linearnih usluga nalaze se u članku 27. koji striktno navodi da programski sadržaji ne smiju sadržavati bilo kakve sadržaje koji utječu na fizički, mentalni ili moralni razvoj maloljetnika, posebice pornografiju ili nasilje. S druge strane, na nelinearne usluge odnosi se članak 12. koji navodi da takvi sadržaji mogu postojati, ali ne smiju biti dostupni maloljetnicima.

²¹ European Commission, Application and Implementation, http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/twvf/implementation/index_en.htm (30. kolovoz 2011.)

Članak 6. o zabrani diskriminacije navodi da audiovizualne medijske usluge ne smiju sadržavati nikakav oblik poticanja na rasnu, seksualnu, vjersku ili nacionalnu mržnju.

U pogledu osoba s invaliditetom, članak 7. Direktive navodi da su države članice dužne ohrabriti pružatelje usluga da osiguraju dostupnost usluga osobama s oštećenjima vida i sluha.

5. Suradnja država članica

Suradnja država članica Europske unije po pitanju provođenja Direktive potencijalno je problematična jer, kao i kod ostalih direktiva, država članica može izabrati način implementacije, a isto tako i stupanj odnosno snagu pojedinih mjera kod kojih je određen minimum zahtjeva. Stoga se u praksi mogu pojaviti problemi kada države imaju različitu razinu sankcija za pojedine prekršaje i sl. Ovakve situacije mogu potaknuti pružatelje usluga da svoje sjedište imaju u onoj zemlji čija im pravila potencijalno „najviše odgovaraju“ i sl. Međutim, kod ocjene takvih postupaka pred Europskim sudom, u obzir se uzima nivo prihoda od oglašavanja, jezik na kojemu se program emitira i druge vrste komercijalnih usluga koje se pružaju kako bi se utvrdilo u čijoj je zapravo nadležnosti pojedini pružatelj audiovizualnih usluga.

6. Identifikacija pružatelja usluga

Jasna identifikacija pružatelja audiovizualne usluge predstavlja minimum zahtjeva koji mora biti ispunjen kod svih vrsta audiovizualnih medijskih usluga. Pri tomu identifikacija uključuje; ime, adresu, kontakt podatke pružatelja usluga te regulatornu i nadzornu instituciju tamo gdje je to moguće. Ovo pravilo navedeno je u članku 5. Direktive.

7. Pravo na informaciju

Još jedna novost koju je donijela AVMS direktiva jest pravo na informaciju događajima bitnim za širi krug ljudi putem kratkih isječaka (članci 14. i 15. Direktive). Ovo pravilo podrazumijeva da je televizijski kanal, koji ima ekskluzivno pravo emitiranja određenih događaja značajnih za širok krug gledatelja, dužan dopustiti prikazivanje kratkih isječaka radi pripreme općih vijesti i drugim pružateljima usluga, po pravednim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima. Ekskluzivni nakladnik dužan je te uvjete priopćiti prije emitiranja događaja od velikog interesa i dati dostatno vremena drugima za ostvarivanje prava na informaciju.

III. RAZVOJ PRAKSE EUROPSKOG SUDA U PODRUČJU AUDIOVIZUALNIH MEDIJSKIH USLUGA

Sudska praksa prije donošenja direktiva

Predmet Italija v. Sacchi C -155/73 datira u rane 1970-te godine kada je javna televizija RAI bila monopolist u Italiji i jedina autorizirana za emitiranje programa. Giuseppe Sacchi, bivši urednik na televiziji RAI, pokrenuo je 1971. godine prvu slobodnu televizijsku postaju Telebiella u Bielli te započeo s emitiranjem programa u travnju 1972. Televizijska postaja emitirala je vijesti i informacije. Međutim, talijanska vlada je zatražila od Sacchia ukidanje Telebielle. Predmet je završio na sudu i talijanski sud uputio je prethodno pitanje Europskom sudu je li postojanje isključivo državne televizije u suprotnosti s tržišnim slobodama u Europskoj uniji. Europski sud je ovdje po prvi put ustvrdio da je **emitiranje programa ekonomska aktivnost koja spada u područje slobode pružanja usluga iz osnivačkog ugovora (Rimski ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice)**, a ne javna usluga koju isključivo pružaju državne organizacije. Europski sud prihvatio je postojanje državne televizije jer članak 86. Ugovora izravno ne zabranjuje državnu televiziju, međutim, državna televizija nije izuzeta od pravila konkurencije osim u slučaju ispunjavanja neke određene misije koju joj može dati država.

Procureur du Roy v. Marc J.V.C. Debauve, C-52/79- Debauve case - U ovom predmetu radilo se o tri francuska kabela operatera koji su emitirali oglašavanje gledateljima kabela televizije u Belgiji. Belgijsko zakonodavstvo iz toga vremena branilo je oglašavanje, no francusko zakonodavstvo ga je dopuštalo. Sud je zaključio da **tvrtke iz inozemstva koje emitiraju ovakav program moraju biti usklađene s njihovim domaćim zakonodavstvom, a ne zakonodavstvom zemlje primateljice usluge**. Ova je presuda pokazala u kojem smjeru će ići razvoj europskog zakonodavstva te je bila izravna podloga za donošenje Direktive „Televizija bez granica“ i uvođenje načela zemlje podrijetla.²²

Predmeti nakon donošenja Direktive „Televizija bez granica“

Za Direktivu „Televizija bez granica“ može se reći da je bila dosta općenita i neprecizna, a jedno od najvažnijih načela koje je uspostavila bilo je načelo zemlje podrijetla iz članka 2. stavak 2. ove Direktive te se sudska praksa iz tog vremena većinom svodila na predmete u kojima je dominantan problem bio vezan uz primjenu ovoga načela. S obzirom da je Direktiva bila više naklonjena ekonomskim interesima, a manje njegovala kulturološku dimenziju pravila vezanih uz audiovizualne usluge, presude iz tog vremena (prije AVMS Direktive) donošene su većinom u korist države podrijetla, odnosno protiv države primateljice usluga.²³

22 Harcourt, A. *Institution-Driven Competition: The Regulation of Cross-Border Broadcasting in the EU*, European University Institute Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European Forum Series. Italy, 2004., str. 293-317.

23 Haug, T. W.; *The new Audiovisual Media Services Directive as a missed opportunity in view of the protection of children and young people against harmful influences of advertisement in nowadays media*, European Law EUoparecht, 2008., str. 1-7.

Commission of the European Communities v. Kingdom of the Netherlands, C-353/89 – prvi je predmet nakon donošenja Direktive „Televizija bez granica“. Sukladno tada važećem zakonodavstvu u Nizozemskoj, stranim pružateljima medijskih usluga bilo je zabranjeno emitirati programe s nizozemskim reklamama namijenjene nizozemskim gledateljima. Presuda je donesena protiv Nizozemske jer je njeno zakonodavstvo predstavljalo izravno kršenje obveza iz članka 59. Ugovora²⁴ te je morala pristupiti promjenama zakonodavstva i većoj liberalizaciji. No, i novi zakon koji je Nizozemska donijela 1991. ostao je poprilično striktan.

Iako se načelo zemlje podrijetla činilo neprikosnovenim, zbog mogućih zloraba u smislu osnivanja tvrtke u državi članici s jednostavnijim propisima, a fokusiranjem svojih aktivnosti i emitiranjem programa u drugim državama članicama, Europski sud je u predmetu **TV10 SA v. Commissariaat voor de Media, C-23/93**, zaključio da **države članice mogu poduzeti mjere protiv tvrtki osnovanih u drugoj državi članici**, ukoliko se aktivnosti te kompanije, u cijelosti ili u glavini odvijaju izvan zemlje u kojoj su osnovane ili kada je osnivanje tvrtke u drugoj državi članici motivirano izbjegavanjem pravila. U tom slučaju, država u kojoj tvrtka djeluje, može primjenjivati ista pravila koja primjenjuje na nacionalne tvrtke.

Nadalje, u predmetu **Commission v. United Kingdom, Case C-222/94**, radilo se o tomu da je zakonodavstvo u UK sadržavalo definiciju domaćih i stranih satelitskih usluga. Stoga je Komisija morala pred Europskim sudom dati potpunu i točnu interpretaciju Direktive „Televizija bez granica“.

Komisija je smatrala da je određivanje nadležnosti za satelitsko emitiranje suprotno članku 2(1) Direktive te da određivanje nadležnosti po načelu *ratione personae* može dovesti do preklapanja zakona i pravnih praznina, jer i onda kada je određena tvrtka osnovana u više država, i dalje samo jedna država članica ima nadležnost nad tom tvrtkom. Problem je pričinjavala nejasna definicija načela zemlje podrijetla u Direktivi „Televizija bez granica“ te se Europski sud pozvao na članak Ugovora o EZ -u koji govori o pravu na poslovni nastan, kako bi se izbjegla sekundarna provjera usluge²⁵ (u zemlji primateljici usluge). **Europski sud je zaključio da države članice moraju imati međusobno povjerenje jedna u drugu u smislu nadzora nad poštivanjem odredaba iz Direktive.**

Slučaj Commission v. Belgium, C-11/95, ponovno je potvrdio načelo zemlje podrijetla iz Direktive. U ovom slučaju, belgijsko je zakonodavstvo (i flamsko i valonsko) zahtijevalo da pružatelj usluge, čije je sjedište izvan Belgije, prije emitiranja mora ishoditi prethodno odobrenje koje je izdala država u kojoj ima sjedište. Europski sud je donio presudu protiv Belgije uz obrazloženje da zemlja primateljica nije ovlaštena provoditi ovakav vid nadzora te da ona može samo iznimno zabraniti pružanje usluga u posebnim slučajevima navedenim u Direktivi.²⁶

24 EEC Treaty - Ugovor o osnivanju Europske zajednice (Rimski ugovor).

25 Little, V.; Audiovisual Media Services Directive: Europe's Modernization of Broadcast Services Regulations, 2008., str. 1-14.

26 Korthals Altes W. F., Television Without Frontiers in the European Union: The Commission Moves Broadcasting to new Grounds, 16 Media L. & Pol'Y, 2007., str. 1-30.

Nadalje, nekoliko slučajeva koji su završili pred Europskim sudom a vezani su uz primjenu Direktive „Televizija bez granica“ bilo je povezano s pitanjima zaštite djece od neprimjerenog oglašavanja (većinom se radi o slučajevima skandinavskih zemalja).

Povezani predmeti E-8/94 i E9/94 – Forbrukerombudet v. Mattel Scandinavia A/S i Lego Norge A/S (1996). U ovim predmetima radilo se o TV kući TV3 sa sjedištem u Ujedinjenom Kraljevstvu, koja je u Norveškoj emitirala reklame namijenjene djeci tvrtki Mattel i Lego. Pravobranitelj je zatražio od tvrtki Mattel i Lego da prekinu emitiranje svojih reklama, a nakon što su one to odbile, pravobranitelj se obratio tržišnom vijeću Norveške (Markedstradet) pozivajući se na norveški Zakon iz 1992. koji je zabranjivao reklame u dječjem programu i reklame namijenjene djeci. Tržišno vijeće obratilo se EFTA sudu (za nečlanice EU-a) tražeći mišljenje o interpretaciji Direktive te je li potrebno poduzimati mjere protiv tvrtki Mattel i Lego. Sud je rekao da je glavna svrha Direktive osigurati slobodu pružanja usluga te da se Direktiva temelji na načelu zemlje podrijetla. Stoga je država podrijetla usluge dužna osigurati da je televizijsko emitiranje koje potječe iz te države članice u skladu s pravilima iz Direktive. Sud je zaključio da bi ograničavanje oglašivača predstavljalo ujedno i ograničavanje pružatelja usluga emitiranja kojim se oglašavač oglašava. Isto tako, Sud je zaključio da ukoliko usluge zadovoljavaju pravila zemlje podrijetla, ograničavanje emitiranja od strane primateljice suprotno je pravilima iz Direktive. Stoga je odvratio Norvešku od poduzimanja mjera protiv Mattela i Lego-a uz napomenu da bi mjere bile dozvoljene samo ako bi se radilo o zavaravajućem oglašavanju.

U predmetu Konsumentombudsmannen (KO) v. De Agostini (Svenska) ForlagAB C-34/95 radilo se o zabrani oglašavanja namijenjenog djeci mlađoj od 12 godina i nepoštenog oglašavanja u Švedskoj.

Predmeti su vezani uz televizijsko oglašavanje proizvoda za njegu kože i deterdženata djeci mlađoj od 12 g. u Švedskoj. Oglašavanje se odnosilo na tvrtku De Agostini čije je sjedište bilo u Ujedinjenom Kraljevstvu.

Švedska je, kao i Norveška, imala stroža pravila vezana za oglašavanje. Iako je već bio donio odluku protiv tvrtke De Agostini, Trgovački sud Švedske povukao je odluku i uputio Europskom sudu prethodna pitanja:

- zabranjuje li članak 2(2) Direktive 89/552/EEC poduzimanje mjera države primateljice usluge oglašavanja protiv oglašivača
- mogu li se švedska pravila o oglašavanju primijeniti na oglašavanja čije je podrijetlo u drugoj državi članici, a emitirana je od pružatelja usluge čije je sjedište izvan Švedske.

Sud je odgovorio da se švedska pravila o oglašavanju mogu primijeniti na oglašavanje iz drugih zemalja podrijetla samo ukoliko nisu suprotna slobodi kretanja usluga i dodao da Direktiva „Televizija bez granica“ sadrži pravila o oglašavanju usmjerenom djeci. U slučaju kada bi Švedska primjenjivala svoja pravila i provjeravala oglase pristigle iz drugih zemalja članica EU-a, radilo bi se o sekundarnoj kontroli koja je suprotna načelu zemlje podrijetla iz Direktive. Ujedinjeno Kraljevstvo

je država članica EU-a, implementirala je Direktivu i ima neovisnu Komisiju koja je zadužena za ovaj vid nadzora.

Oglašavanje koje je izvršila u Švedskoj tvrtka De Agostini, nije subjekt švedskog zakona, nego zakona zemlje podrijetla što je u ovom slučaju bilo Ujedinjeno Kraljevstvo. Europski sud ovime je potvrdio mišljenje EFTA suda.

Iz prethodne dvije presude proizlazi da je Europski sud temeljio svoju praksu prvenstveno na zaštiti ekonomskih interesa i osiguranju nesmetanog kretanja usluga dok je manje ulazio u zaštitu prava pa čak i maloljetnih osoba.

U predmetu **Mediakabel BV/Commissariaat voor de Media, C-89/04**, nizozemski pružatelj audiovizualnih usluga Mediakabel, nudio je usluge *pay-per-view* (plati koliko pogledaš) pod imenom Filmtime. Usluga se nudila tako da je ponuđen katalog filmova iz kojih korisnik usluge može izabrati film (telefonom ili daljinskim upravljačem). Nakon identifikacije i plaćanja usluge, primatelj usluge bi dobio zaporku koja mu je omogućavala izbor jednog od 60 filmova koliko je bilo ponuđeno svakoga mjeseca. Commissariaat voor de Media smatrao je ove usluge televizijskim programom u smislu Direktive „Televizija bez granica“ budući da je namijenjen širokom krugu gledatelja, jer se neprestano emitira pa se ne može smatrati uslugom na zahtjev i na taj način je dio televizijskog programa te je tražio od Mediakabela pribavljanje licence za emitiranje ovakvog programa. Mediakabel se žalio na tu odluku te naveo da se radi o interaktivnoj usluzi koja se pruža na zahtjev i spada u kategoriju usluga informacijskog društva (IT usluga) za koje nije potrebno licenciranje. S obzirom na neuobičajenost usluge, postavilo se pitanje koja je ispravna definicija ovakvih usluga te jesu li one u djelokrugu Direktive „Televizija bez granica“. Prethodno pitanje poslano je Europskom sudu koji je zaključio da takva usluga, koja uključuje televizijski prijenos usmjeren gledanju nedefiniranog broja korisnika predstavlja uslugu televizijskog emitiranja i kao takva je predmet regulacije Direktive „Televizija bez granica“. Način na koji se emitiranje vrši nije presudan element za donošenje ove prosudbe. Kasnije, donošenjem nove AVMS Direktive, ovakva pitanja više nisu bila dvojbeni jer se nova Direktiva odnosi na sve vrste medijskih usluga pa tako i usluge „na zahtjev“.

U članku iz 2007. godine, Korthals Altes²⁷ međutim postavlja pitanje zašto je nova AVMS Direktiva razlikovala primjenu pravila kada se radi o linearnim odnosno nelinearnim uslugama, tj. zašto su pravila vezana za nelinearne usluge („na zahtjev“) blaža, odnosno za linearne usluge stroža.²⁸ Komisija je smatrala da je veći regulatorni teret stavljen na linearne usluge logičan. Usluge „na zahtjev“ blaže su regulirane jer se većinom radi o novim vrstama usluga, često ih pružaju male ili srednje tvrtke koje možda nisu u mogućnosti nositi se sa snažnijom regulacijom ili kao rezultat strože regulacije mogu otići iz Europe. Stoga je namjera bila staviti teži teret na pružatelje usluga koji su bili obuhvaćeni i Direktivom „Televizija bez granica“.

27 Korthals Altes, W. F., op.cit. u bilj. 27, str. 16

28 AVMS Direktiva sadrži osnovni set pravila koja se primjenjuju na sve usluge te dodatnu regulaciju koja se primjenjuje samo na linearne usluge.

Još jedno od problematičnih područja je prikriveno oglašavanje. Dok je Direktiva „Televizija bez granica“ zabranjivala ovaj vid oglašavanja, nova AVMS Direktiva ga dopušta uz poštivanje posebnih pravila. Slučaj vezan uz ovu temu je **predmet Eleftheri Tileorasi AE „Alter Channel“ C-52/10**, u kojemu je grčki sud uputio Europskom sudu prethodno pitanje o tomu treba li Direktivu interpretirati na način da je plaćanje usluge nužan preduvjet da bi se radilo o prikrivenom oglašavanju.

Pozadina slučaja je ta da je privatni TV kanal „Alter Channel“ prilikom prikazivanja programa, prikazao zubni tretman pacijenta s tri sekvence, prije, tijekom i nakon tretmana pri čemu je voditelj razgovarao sa stomatologom koji je ustvrdio da se radi o svjetskoj inovaciji. Nacionalno vijeće Grčke za radio i televiziju odredilo je kaznu od 25000 EUR tvrtci, koja je vlasnik TV kanala (Eleftheri tileorasi) i predsjedniku tvrtke. S obzirom da je protuargument kažnjenih bio da za ovu uslugu emitiranja nije plaćena naknada, grčki sud je uputio gore navedeno prethodno pitanje. U svom odgovoru, Europski sud je naglasio da je cilj Direktive osigurati zaštitu interesa gledatelja te da oglašavanje mora ispunjavati minimum pravila iz Direktive. Prikriveno oglašavanje mora ispunjavati određene kriterije i gledatelji moraju biti obaviješteni o ovom vidu oglašavanja. Nepostojanje plaćanja može biti indikativno, ali ono ne znači nužno da nije postojala namjera prikrivenog oglašavanja.

U posljednje vrijeme, u središtu zanimanja su i usluge od javnog interesa čije emitiranje ne smije biti ograničeno zbog važnosti emitiranja za široki krug gledatelja/slušatelja. U predmetu **FIFA v Commission T-385/07**, Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo sastavili su popis televizijskih prijenosa koje su smatrale važnima za svoje društvo. U slučaju Belgije, radilo se o svim utakmicama Svjetskog prvenstva u nogometu koje su u domeni FIFA-e, a u slučaju Ujedinjeno Kraljevstvo, o svim utakmicama Svjetskog prvenstva (FIFA) i Europskog prvenstva - EURO (UEFA). AVMS Direktiva dopušta državama članicama ovakvo postupanje u slučajevima kada procijene da su određeni događaji iznimno važni za njihovo stanovništvo (pravo na informaciju) i zabranjuje ekskluzivno emitiranje događaja od važnosti za široku javnost. Komisija je zahtjev Belgije i Ujedinjenog Kraljevstva smatrala kompatibilnim s Direktivom, međutim, FIFA i UEFA slučaj su dovele pred Europski sud tvrdeći da se ne mogu sve utakmice ova dva natjecanja smatrati relevantnim za gledateljstvo u ove dvije zemlje. Europski sud je ustvrdio da u odsustvu potpune harmonizacije na nivou EU-a koja bi definirala koji se točno događaji mogu smatrati relevantnima za države članice, princip je individualan, odnosno, neke zemlje mogu smatrati da su samo prime i gala utakmice²⁹ od općeg značaja za njihovo gledateljstvo dok druge države članice mogu smatrati da su od opće važnosti također i one koje nisu prime i gala utakmice te da i njih treba uvrstiti na popis. Iz toga razloga, Sud je zaključio da Komisija nije učinila grešku dopuštajući da Belgija i Ujedinjeno Kraljevstvo sastave listu uvrštavajući sve utakmice EURO-a, odnosno Svjetskog prvenstva u relevantne događaje za njihovo gledateljstvo.

29 Prime utakmice - polufinale, finale i utakmice u kojima igra nacionalni tim; gala utakmice: utakmica kojom se otvara prvenstvo i finalna utakmica.

IV. ZAKLJUČAK

Potaknuto razvojem tržišta i pojavom novih audiovizualnih medijskih usluga, razvijalo se i zakonodavstvo Europske unije. Taj razvoj nije baš uvijek tekao usporedno te je bilo manjih i većih raskoraka, odnosno u određenim etapama postojale su pravne praznine u zakonodavstvu Unije koje su ostavljale određene dvojbe i otežavale posao Europskom sudu. Međutim, kao i u drugim područjima koja regulira zakonodavstvo Europske unije, Sud je u takvim situacijama ne samo provodio nego i stvarao novo pravo EU te nudio logična rješenja koja su bila podloga za nadogradnju pravnih pravila.

Tek donošenje AVMS Direktive omogućilo je popunjavanje pravnih praznina koje su bile posljedica nepokrivenosti dijela područja audiovizualnih usluga bilo kakvim vidom regulacije. Budući da se nova Direktiva odnosi na sve vrste AVMS usluga, i linearne i nelinearne te da usluge nisu pojedinačno definirane čime je ostavljen prostor za pojavu novih usluga, ovaj je problem riješen. Prema nekim autorima, i nova Direktiva ostavlja određene dvojbe, npr. različitu razinu regulacije linearnih i nelinearnih usluga. Međutim, stroža regulacija linearnih usluga čini se posve logičnom ne samo zbog obrazloženja o novim tvrtkama kojima treba dati vremena za prilagodbu kako ne bi otišle s teritorija EU-a, nego i zbog toga što pojedinac uistinu ima veći nadzor nad sadržajima usluga „na zahtjev“ i vremenom emitiranja istih, dok su linearni sadržaji „nametnuti“ širokom krugu gledateljstva te oni moraju poštivati načela na kojima se temelji Europska unija.

Općenito, razvoj sudske prakse u području audiovizualnih medijskih usluga poprilično je dosljedan i logičan za razliku od nekih područja prava EU gdje je Sud dosta „vrludao“ u svojim ocjenama te ponekad donosio i dijametralno suprotne odluke, odnosno u potpunosti mijenjao smjer. U ovom je području, Sud korak po korak dosljedno gradio svoj sustav vrijednosti. Jedina promjena koja se uočava u praksi Europskog suda jest prijašnja veća koncentracija na osiguranje tržišnih sloboda i današnje „skretanje“ prema zaštiti nekih drugih interesa (kulturološke razlike, zaštita maloljetnika i sl.). Što će biti s daljnjim razvojem sudske prakse nakon što je doseg nove Direktive proširen na sve audiovizualne medijske usluge, a za čiju je implementaciju rok bio do kraja 2009. godine, tek ostaje za vidjeti jer se sudska praksa još uvijek temelji na problemima iz Direktive „Televizija bez granica“.

Vezano uz prikriveno oglašavanje, nejasno je zašto ga AVMS Direktiva dozvoljava (Direktiva „Televizija bez granica“ ga je zabranjivala) te se argumenti poput daljnje liberalizacije usluga čine neopravdanim imajući u vidu potencijalne štete i kompliciranost utvrđivanja postojanja, odnosno nepostojanja prikrivenog oglašavanja. Iako, državama članicama ostaje mogućnost uvođenja strožih pravila i potpune zabrane ovakvog vida oglašavanja.

Potencijalni prostor za manipulacije kod prikrivenog oglašavanja svakako je i taj da se pružatelji usluga mogu jednostavno registrirati izvan Europske unije i time izbjeci pravila iz Direktive, što je posebice „atraktivno“ za pružatelje usluga „na zahtjev“.

Unatoč tomu, može se zaključiti da AVMS Direktiva donosi dosta pozitivnih novina u funkcioniranju tržišta audiovizualnih medijskih usluga poput jačanja prava na informaciju, zaštite djece od neprikladnih reklamnih sadržaja i sl., a primjena Direktive i smjerovi razvoja tržišta pokazat će i koje su slabe točke koje će trebati doraditi i ažurirati.

Summary

AUDIOVISUAL MEDIA SERVICES DIRECTIVE IN THE EUROPEAN COURT PRACTICE

In the article, the author presents a definition of audiovisual media services and analyses the historical development of the EU regulative framework. Moreover, she scrutinises current legislative solutions stressing the Audiovisual Media Service Directive and "Television without Frontiers" Directive. Furthermore, the author analyses in details basic principles related to the audiovisual media services, for example the country of origin principle and freedom of receiving services, as well as principles related to advertising, product placement and sponsorship. She clarifies the meaning of the notion of European works and explores principles and legal rules governing the protection of minors and prohibition of incitement to hatred and spreading discrimination. A special attention has been given to legal rules regulating the access to the services for the sight- and / or hearing impaired. The article presents an overview of the relevant European court practice in the field of audiovisual media services.

Key words: *Audiovisual media services, country of origin principle, advertising, product placement, European works, European court practice.*

Zusammenfassung

RICHTLINIE ÜBER AUDIOVISUELLE MEDIENDIENSTE IN DER RECHTSPRECHUNG DES EUROPÄISCHEN GERICHTSHOFES

In der vorliegenden Arbeit werden audiovisuelle Mediendienste definiert, geschichtliche Entwicklung der EU-Gesetzgebung dargeboten und der aktuelle rechtliche Rahmen analysiert. Als besonders wichtig wird die Richtlinie über audiovisuelle Mediendienste sowie die Richtlinie "Fernsehen ohne Grenzen" betont. Außerdem werden auch Grundprinzipien, die sich auf die audiovisuelle Mediendienste beziehen, wie z.B. Herkunftslandsprinzip, Prinzip der Dienstleistungsempfangsfreiheit und Normen bezüglich Werbung, Schleichwerbung und Sponsoring analysiert. Ferner setzt sich die Autorin mit dem Begriff der europäischen Werke, den Prinzipien und Normen bezüglich des Jugendschutzes, Verbotes der Aufstachelung zum Hass sowie mit den Regeln des Dienstleistungszugangs seitens der Behinderten auseinander.

ander. Diese Arbeit bietet einen Überblick über die wesentlichen Entscheidungen des Europäischen Gerichtshofes in Bezug auf audiovisuelle Mediendienste.

Schlüsselwörter: *Audiovisuelle Mediendienste, Herkunftslandsprinzip, Werbung, Schleichwerbung, europäische Werke, Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofes.*

RIASSUNTO

LA DIRETTIVA SUI SERVIZI AUDIOVISIVI NELLA GIURISPRUDENZA DELLA CORTE DI GIUSTIZIA

Nel contributo si definiscono i servizi media audiovisivi; si illustra l'evoluzione storica della legislazione UE e si analizza il quadro normativo vigente dell'Unione europea riguardante i servizi media audiovisivi con particolare attenzione per la Direttiva sui servizi media audiovisivi e per la Direttiva „Televisione senza frontiere“. Altresì, si esaminano i principi fondamentali che concernono i servizi media audiovisivi, quali il principio del paese di provenienza e della libertà di ricezione dei servizi; le regole concernenti gli annunci e la sponsorizzazione; si analizza il concetto di opera europea, come anche i principi e le regole collegati alla tutela dei minori, al divieto di istigazione e divulgamento dell'odio e della discriminazione e le regole riguardanti l'accesso ai servizi da parte di soggetti diversamente abili. Il contributo, inoltre, offre una rassegna dei casi più significativi nella giurisprudenza della Corte di giustizia in materia di servizi media audiovisivi.

Parole chiave: *Servizi media audiovisivi, principio del paese di provenienza, annunci, annunci occulti, opera europea, giurisprudenza della Corte di Giustizia.*